

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.
Ефективна економіка. 2024. № 10.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2024.10.77>

УДК 658.15:004:005.52

*В. В. Моїсєєв,
аспірант кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку,
Одеський національний економічний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-0785-2527>*

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ФІНАНСОВОГО СТАНУ ІТ-КОМПАНІЙ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ОЦІНКИ ЇХ ВАРТОСТІ

*V. Moiseiev,
Postgraduate student of the Department of Financial Management and Stock Market,
Odesa National Economic University*

ANALYSIS OF THE CURRENT FINANCIAL STATE OF IT COMPANIES AS AN INTEGRAL COMPONENT OF THEIR VALUATION

У статті проведено аналіз сучасного фінансового стану ІТ-компаній в Україні, що дозволило визначити ключові фактори, які впливають на фінансову стійкість компаній в умовах сучасних ринкових умов та викликів, а також надати рекомендації щодо ефективного управління фінансовими ресурсами для максимізації вартості ІТ-компаній. В статті також досліджено динаміку розвитку ринку ІТ-компаній за 2021-2023 роки та проаналізовано основні фінансові показники ІТ-компаній: рентабельності, ліквідності, платоспроможності та ділової активності. Проаналізовано динаміку змін фінансового стану компаній за 2021-2023 роки, визначено фактори, які впливають на зниження або покращення фінансової стійкості компанії та

запропоновано інструменти покращення фінансового стану для максимізації вартості компанії.

The relevance of this study stems from the pressing need to assess the financial stability of IT companies in Ukraine, particularly in light of the geopolitical and economic challenges. This paper analyzes the financial state of IT companies in Ukraine, focusing on identifying key factors that impact their financial stability amidst the modern economic challenges and providing recommendations for effective financial resource management to maximize the companies' value. The study covers the market dynamics of IT companies over the period of 2021-2023, investigating critical financial indicators such as profitability, liquidity, solvency, and business activity. The research reveals notable fluctuations in the companies' profitability and financial stability due to external shocks such as the war in Ukraine and the global economic downturn. The findings suggest that despite the challenging environment, the IT sector, particularly outsourcing services, remains one of the most resilient and growing segments of Ukraine's economy. In addition to assessing the financial metrics, the study also delves into the strategic responses of these companies to the economic turmoil, highlighting the importance of adaptability and innovation. This adaptive approach has allowed certain companies to not only survive but thrive in a highly competitive global marketplace. Recommendations are made for optimizing asset utilization, improving liquidity, and enhancing financial sustainability. These include strategies such as reducing excess inventories, optimizing the management of receivables and payables, and leveraging digitalization and innovative solutions to maintain a competitive advantage in the global IT market. The study emphasizes the necessity of continuous monitoring of financial health and the importance of agile financial practices to navigate future uncertainties effectively. By implementing these recommendations, IT companies in Ukraine can strengthen their financial foundations, ultimately leading to improved valuations and enhanced shareholder confidence.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансові ресурси компаній, рентабельність, ліквідність, платоспроможність, ділова активність, власний капітал, позиковий капітал, структура капіталу компанії, вартість компанії.

Keywords: financial state, financial resources of companies, profitability, liquidity, solvency, business activity, equity capital, liabilities, capital structure of the company, company valuation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими і практичними завданнями. На сучасному етапі економічного розвитку головними умовами життєздатності компанії є стабільний розвиток на конкурентному ринку та стійкість до зовнішніх коливань. Правильна оцінка фінансової стійкості компанії в сучасних умовах потрібна не тільки керівництву та власникам, а й державним органам, партнерам, кредиторам та інвесторам.

Результати аналізу економічного стану технологічного сектору свідчать, що одним із найбільш перспективних сегментів ІКТ-ринку України є сегмент ІТ-послуг, тобто такий сектор ІТ-індустрії, де сама послуга є об'єктом на ринку інформаційних технологій [3].

Статистичні показники дають підстави стверджувати, що внесок ІТ-ринку в економіку України протягом останніх 10 років щороку зростає, тож питання фінансового стану даної індустрії є надзвичайно актуальним, адже ця індустрія може дати значний поштовх розвитку економіки всієї країни [4]. Водночас, ІТ-індустрія – це єдина експортна галузь, яка не споживає природних ресурсів і не вимагає великих капіталовкладень [1]. Саме тому українська ІТ-індустрія демонструвала значний ріст за 2021-2022 роки, незважаючи на виклики, пов'язані з COVID-19 та війною. ІТ-галузь і особливо сегмент ІТ-послуг – один із небагатьох напрямів української економіки, який зміг не лише зберегти обсяги експорту, а й наростити їх. Однак, другий рік повномасштабної війни перервав 13-річний період безперервного зростання в індустрії. Незважаючи на стабілізаційні заходи, що вживаються урядом України з метою підтримки

банківського сектору та забезпечення ліквідності українських банків і компаній, існує невизначеність щодо можливості доступу до джерел капіталу, а також вартості капіталу для компаній, що може вплинути на фінансовий стан, результати діяльності та економічні перспективи ІТ-компаній та призвести до зниження вартості ІТ-компаній.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням розвитку сфери інформаційних технологій та ринку ІТ-послуг займаються як українські, так і зарубіжні науковці. Зокрема, даній проблематиці присвячено роботи українських дослідників, таких як: Вікулова А.О. [2], Колодійчук А.В. [8], Важинський Ф.А. [8], Л.І. Федулова, С.О. Пирога, А.О. Маслова, С.В. Войтко, О.С. Бабаніна, А.А. Чухно та інших. В іноземному академічному середовищі ринок інформаційних технологій вивчається в працях Дж. Бойєтта, Ф. Котлера, Б. Твісса та інших. Однак, в данній статті приділено увагу саме аналізу сучасного фінансового стану ІТ-компаній як невід'ємної складової оцінки їх вартості, що залишається актуальним питанням сьогодення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою даної статті є аналіз сучасного фінансового стану ІТ-компаній в Україні, що дозволить визначити ключові фактори, які впливають на фінансову стійкість компаній в умовах сучасних ринкових умов та викликів, а також надати рекомендації щодо ефективного управління фінансовими ресурсами для максимізації вартості ІТ-компаній.

Для досягнення даної мети було поставлено такі завдання: проаналізувати динаміку розвитку ринку ІТ-компаній за 2021-2023 роки; провести аналіз основних фінансових показників діяльності ІТ-компаній: рентабельності, ліквідності, платоспроможності та ділової активності; оцінити динаміку змін фінансового стану компаній за 2021-2023 роки та порівняти результати аналізу між компаніями; визначити фактори, які впливають на зниження або покращення фінансової стійкості компанії та запропонувати інструменти покращення фінансового стану для максимізації вартості компаній.

Виклад основного матеріалу дослідження. За останні роки політична та економічна ситуація в Україні зазнала значної турбулентності. Правова, податкова та нормативно-правова база продовжують розвиватися, але піддаються різному тлумаченню та частим змінам, що разом з іншими правовими та фіскальними перешкодами додають проблем, з якими стикаються компанії, що працюють в Україні [2].

Для ІТ-індустрії 2021 рік був періодом активного зростання. Український ІТ-сектор, зокрема аутсорсинг, показував стабільні темпи росту. Потреба у діджиталізації бізнес-процесів продовжувала зростати у всьому світі, що збільшує попит на експертизу інженерів. Українська ІТ-галузь за підсумками 2021 року зросла на 36%. Це відбулося як завдяки зростанню попиту на глобальному ринку, так і збереженню високої якості та конкурентної ціни, навіть при переході на повністю віддалений режим роботи. Експорт ІТ-послуг становив близько \$6.8 млрд, що забезпечило галузі місце серед ключових експортних напрямків України. Серед основних гравців — компанії, такі як Luxoft, Ciklum та EPAM, які продовжували активно розширюватися як на українському, так і на міжнародному ринку [5].

У 2022 році, в результаті вторгнення Росії в Україну, українська економіка зіткнулася з суттєвими труднощами, пов'язаними насамперед із скороченням надходжень до бюджету, збільшенням військових витрат та необхідністю фінансування соціальних потреб. У результаті ВВП країни впав приблизно на 30,3%, річна інфляція зросла до 26,6%, а безробіття досягло 25% від довоєнного рівня. Для стримування інфляції Національний банк України підвищив облікову ставку до 25%. Зовнішня фінансова допомога в розмірі 32 мільярдів доларів США та значні зобов'язання з подальшої фінансової підтримки відіграли життєво важливу роль і зробили значний внесок у фінансову стабільність в Україні [6].

Усе вищезазначене призвело до скорочення місячного експорту ІТ-послуг з України з близько 1 млрд доларів США в січні 2022 року до близько 0,6 млрд доларів США в грудні 2022 року. Падіння експортних продажів було пов'язано,

у першу чергу, зі зменшенням чисельності ІТ-спеціалістів, що перебували в Україні [8].

Українським компаніям довелось екстрено ухвалювати низку рішень для збереження бізнесу. У поточних обставинах керівництво ІТ-компаній розглянуло різні сценарії, які включали несприятливі, але вірогідні сценарії, пов'язані з наслідками військових дій в Україні. Наприклад, компанія Сіклум запустила комплексний план безперервності бізнесу, який дозволив переселити більшу частину спеціалістів зі східної, південної та центральної частини України в безпечніші місця за кордоном або в західну частину України. Наступним кроком компанія запустила програму заощадження, щоб скоротити несуттєві витрати для покриття витрат, пов'язаних з безперервністю бізнесу, а також для забезпечення самофінансування компанії [7].

Незважаючи на початок повномасштабного вторгнення Росії в Україну, ІТ-сектор продовжував зростати. У 2022 році ІТ-компанії заробили для української економіки \$7,34 млрд. При цьому обсяг експорту зріс на 5,8% (або на \$412 млн.) порівняно з 2021. Про це свідчать дані Асоціації «ІТ Україна», що посиляється на статистику НБУ [9]. У воєнному 2022 році ІТ-компанії сума виторгу (чистого доходу) була вдвічі більше, ніж у довоєнному – 103 млрд. грн [11]. При цьому 20% доходів бізнесів у ІТ припадають лише на 5 компаній – «ЕПAM Системз», «ГлобалЛоджик Україна», «Люксофт Солюшнс», «Сіклум» та «Інтелліас» [10].

У 2023 році експорт українських ІТ-послуг знизився на 8,5%, досягнувши \$6,7 млрд, згідно з даними Національного банку. Незважаючи на це, технологічний сектор залишається найбільшим серед експортних галузей України, становлячи близько 13% від загального експорту. Однак другий рік повномасштабної війни перервав 13-річний період безперервного зростання в індустрії [12].

Від початку повномасштабного вторгнення з боку Росії кількість українських компаній, що надають ІТ-послуги, зросла з 533 у січні 2022 року до

544 у грудні 2023 року. При цьому їх відсоток за кількістю в структурі ІТ-ринку України за той же період збільшився з 23,86% до 24,04% [12].

58% українських ІТ-компаній мали випадки розірвання контрактів із початком повномасштабного вторгнення, йдеться в дослідженні ІТ Research Ukraine станом на 2023 рік. З них ще 24% втратили через це понад 41% доходу [13]. Оскільки майже 93% українських ІТ-компаній працюють на зовнішній ринок, галузь опинилась у складній конкуренції з іншими світовими технохабами [14].

Кількість угод злиття та поглинання (M&A) у сфері ІТ у 2022 році зменшилася з 19 угод на \$146 млн до 11 угод на \$161,2 млн у 2023 році [14].

Для аналітичного дослідження було обрано 3 глобальні сервісні ІТ-компанії, які мають найбільші виторг та чистий прибуток за період 2021-2023 років (табл. 1).

Таблиця 1. Найбільші ІТ-компанії України за виторгом на 2021-2023 рр.

Юридична назва компанії	Назва компанії	Виторг ІТ-компаній за 2021-2023 роки, тис. грн		
		2021	2022	2023
ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»	Epam Systems	14 701 899	20 212 715	12 616 190
ТОВ «ГлобалЛоджик Україна»	GlobalLogic Ukraine	7 708 009	11 515 158	11 417 253
ТОВ «ЛЮКСОФТ СОЛЮШИОНС»	Luxoft	3 648 958	5 940 120	5 876 080

Джерело: складено автором на основі [15-17]

Як можна бачити з даних таблиці, ІТ-бізнес зростає протягом 2022 року, незважаючи на війну в Україні, але всі компанії зазнали скорочення виторгу у 2023 році. Виторг Epam Systems скоротився на 38%, до 12,6 млрд грн, тоді як у 2022 році виторг склав 20,2 млрд. грн, що було вищим за показник попереднього періоду на 37%. GlobalLogic зафіксувала незначне зменшення виторгу на 1%, досягнувши 11,4 млрд грн, після зростання на 49% у 2022-му. Виторг компанії Luxoft залишився майже незмінним (на рівні 5,9 млрд грн), але у 2022 році виторг був на 63% вищий порівняно з 2021 роком.

Розглянемо динаміку чистого прибутку обраних ІТ-компаній за 2021-2023 роки (табл. 2):

**Таблиця 2. ІТ-компанії України за чистим прибутком
на 2021-2023 рр.**

Юридична назва компанії	Назва компанії	Чистий прибуток ІТ-компаній за 2021-2023 роки, тис. грн		
		2021	2022	2023
ТОВ «ЕПАМ СИСТЕМЗ»	epam Systems	1 198 502	3 443 159	1 310 858
ТОВ «ГлобалЛоджик Україна»	GlobalLogic Ukraine	470 979	1 138 589	904 336
ТОВ «ЛЮКСОФТ СОЛЮШІОНС»	Luxoft	152 819	292 111	300 590

Джерело: складено автором на основі [15-17]

Розглядаючи динаміку чистого прибутку можна побачити, що всі компанії мали значний приріст цього показника у 2022 році, тоді як у 2023 зазнали суттєвого скорочення прибутків. Дві із них – Eram Systems та GlobalLogic, є ключовими для ІТ-індустрії, адже 44% доходів першої сотні найприбутковіших бізнесів ІТ у 2022 році припадали лише на ці 2 компанії, що цілком пояснює зменшення експорту українських ІТ-послуг в 2023 році на 8,5%. Розглянемо цю динаміку більш детально для кожної компанії:

- У 2023 році чистий прибуток Eram Systems скоротився на 62%, до 1,31 млрд грн, після того як у 2022 році він становив 3,44 млрд грн. Варто зазначити, що попереднього року компанія демонструвала значне зростання на 187%, коли прибуток зріс з 1,2 млрд грн у 2021 році.
- GlobalLogic Ukraine також зафіксувала скорочення прибутку у 2023 році, яке становило 21%, до 904 млн грн. Однак у 2022 році компанія досягла суттєвого зростання на 142%, піднявши свій прибуток до 1,14 млрд грн у порівнянні з 471 млн грн у 2021 році.
- У Luxoft динаміка прибутку була стабільнішою. У 2023 році компанія показала незначне зростання на 3%, до 301 млн грн, після збільшення на 91% у 2022 році, коли чистий прибуток зріс з 153 млн грн у 2021 році до 292 млн грн.

Проаналізуємо фінансовий стан представлених ІТ-компаній за останні роки (2021-2023), що дасть змогу оцінити фінансову стійкість ІТ-індустрії у сучасних умовах.

Фінансовий стан компанії залежить від результатів комерційної, фінансово-господарської та виробничої діяльності. В умовах ринкової економіки показники оцінки фінансового стану компанії залежно від практичних міркувань поділяються на чотири групи: ліквідності, платоспроможності, ділової активності та рентабельності. Виконаємо аналіз рентабельності на основі фінансових звітностей ІТ-компаній (табл. 3).

**Таблиця 3. Аналіз рентабельності ІТ-компаній України
за 2021-2023 рр.**

Назва компанії	Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2021-2022	Абсолютне відхилення, 2022-2023
EPAM Systems	Коефіцієнт рентабельності активів	0,16	0,39	0,12	0,22	-0,27
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,21	0,46	0,13	0,25	-0,33
	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,08	0,17	0,10	0,09	-0,07
	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,13	0,17	0,16	0,05	-0,01
GlobalLogic Ukraine	Коефіцієнт рентабельності активів	0,20	0,39	0,21	0,19	-0,17
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,24	0,44	0,25	0,21	-0,19
	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,06	0,10	0,08	0,04	-0,02
	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,09	0,09	0,09	0,00	0,00
Luxoft	Коефіцієнт рентабельності активів	0,78	0,87	0,48	0,08	-0,39
	Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,99	0,98	0,51	-0,02	-0,47
	Коефіцієнт рентабельності діяльності	0,04	0,05	0,05	0,01	0,00
	Коефіцієнт рентабельності продукції	0,05	0,05	0,05	-0,01	0,01

Джерело: розраховано та складено автором на основі [15-17]

Аналіз рентабельності ІТ-компаній показує зниження ефективності використання активів у 2023 році порівняно з попереднім періодом. Коефіцієнт рентабельності активів демонструє типову динаміку підвищення у 2022 році та подальше падіння в 2023, що пов'язано із зовнішніми факторами, такими як війна та глобальна економічна нестабільність. Це зниження свідчить про труднощі в управлінні активами та недостатню адаптацію до нових умов ринку. Подібна тенденція спостерігається і у коефіцієнті рентабельності власного капіталу, який показує зниження прибутковості власних інвестицій, особливо в 2023 році, що підкреслює труднощі у використанні капіталу для генерації прибутку. З точки зору рентабельності операційної діяльності та продукції, спостерігається стабільність у Luxoft і незначні коливання в EPAM Systems та GlobalLogic Ukraine, що вказує на їхню операційну стійкість. Незмінність

показників рентабельності продукції також свідчить про ефективне управління собівартістю та оптимізацію витрат.

Для підвищення вартості ІТ-компаній слід зосередитися на оптимізації використання активів та капіталу через підвищення операційної ефективності, а також вдосконалити управління витратами. У цьому контексті, варто також переглянути стратегії фінансування, мінімізувати зовнішні запозичення та спрямувати зусилля на збільшення чистого прибутку за рахунок підвищення продуктивності та ефективності виробничих процесів. Стратегічний розвиток через інновації та автоматизацію процесів може також сприяти підвищенню рентабельності діяльності та збільшенню прибутку.

Фінансовий стан компанії з позиції короткострокової перспективи оцінюється за допомогою показників ліквідності. Ліквідність компанії – це здатність і швидкість перетворення оборотних активів у грошові кошти для погашення поточних зобов'язань як у строки їх сплати, так і прострочених боргів.

Розглянемо результати аналізу ліквідності ІТ-компаній України (табл. 4):

Таблиця 4. Аналіз ліквідності ІТ-компаній України за 2021-2023 рр.

Назва компанії	Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2021-2022	Абсолютне відхилення, 2022-2023
EPAM Systems	Коефіцієнт покриття	3,55	7,28	13,50	3,73	6,22
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	3,51	7,25	13,46	3,75	6,21
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,55	1,31	1,47	0,76	0,16
	Чистий оборотний капітал	3 462 751	7 334 743	8 824 069	3 871 992	1 489 326
GlobalLogic Ukraine	Коефіцієнт покриття	7,18	7,72	5,22	0,54	-2,50
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	7,17	7,72	5,22	0,55	-2,50
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,43	0,19	0,53	-0,24	0,35
	Чистий оборотний капітал	1 423 320	2 693 234	3 597 914	1 269 914	904 680
Luxoft	Коефіцієнт покриття	4,76	14,28	31,09	9,53	16,81
	Коефіцієнт швидкої ліквідності	4,74	14,27	31,08	9,53	16,81
	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,20	0,53	0,60	0,32	0,07
	Чистий оборотний капітал	154 195	446 311	746 907	292 116	300 596

Джерело: розраховано та складено автором на основі [15-17]

Усі проаналізовані компанії продемонстрували високі показники ліквідності. Коефіцієнт покриття значно перевищує нормативні значення, що

свідчить про можливість своєчасно покривати поточні зобов'язання. ЕРАМ Systems і Luxoft вирізняються найвищими показниками. Коефіцієнт швидкої ліквідності також відображає стабільні фінансові позиції, особливо в ЕРАМ і Luxoft, що можуть негайно покривати зобов'язання найбільш ліквідними активами. Абсолютна ліквідність демонструє коливання, але в більшості компаній показники стабільні або мають позитивну динаміку. Чистий оборотний капітал покращився в усіх компаніях у 2023 році, забезпечуючи фінансову стійкість та можливість розширення.

Загалом, більшість компаній демонструють позитивні зміни у ліквідності, що вказує на здатність ефективно керувати своїми зобов'язаннями та зростати в умовах складних економічних умов.

Для подальшого підвищення вартості компаній варто сфокусуватися на ефективному використанні ліквідних активів та підтримці високого рівня чистого оборотного капіталу. Зокрема, необхідно оптимізувати управління грошовими коштами для забезпечення гнучкості у разі непередбачуваних ринкових змін.

Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) компанії базується на даних балансу, і спрямований на оцінку структури джерел фінансування, ступеня фінансової стійкості, а також рівня незалежності компанії від зовнішніх джерел фінансування його діяльності. Розглянемо результати аналізу платоспроможності ІТ-компаній України (табл. 5):

Таблиця 5. Аналіз платоспроможності ІТ-компаній України за 2021-2023 рр.

Назва компанії	Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2021-2022	Абсолютне відхилення, 2022-2023
ЕРАМ Systems	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,78	0,87	0,93	0,09	0,06
	Коефіцієнт фінансування	0,28	0,15	0,08	-0,13	-0,08
	Коефіцієнт забезпеченості ВОЗ	0,72	0,86	0,93	0,14	0,06
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,61	0,80	0,84	0,19	0,04
GlobalLogic Ukraine	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,86	0,89	0,83	0,03	-0,06
	Коефіцієнт фінансування	0,17	0,13	0,26	-0,04	0,13
	Коефіцієнт забезпеченості ВОЗ	0,86	0,87	0,81	0,01	-0,06
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,71	0,86	0,89	0,15	0,03
Luxoft	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,79	0,93	0,97	0,14	0,04
	Коефіцієнт фінансування	0,27	0,08	0,03	-0,19	-0,04
	Коефіцієнт забезпеченості ВОЗ	0,79	0,93	0,97	0,14	0,04
	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	1,00	1,00	1,00	0,00	0,00

Джерело: розраховано та складено автором на основі [15-17]

Коефіцієнти платоспроможності (автономії) та фінансування показали загальну тенденцію до покращення для більшості ІТ-компаній. EPAM Systems і Luxoft значно збільшили частку власного капіталу та зменшили залежність від позикових коштів, що свідчить про підвищення фінансової стабільності. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами також зріс, що означає покращення здатності компаній фінансувати поточну діяльність за рахунок власних ресурсів. Однак деякі компанії, такі як GlobalLogic, продемонстрували нестабільність та зменшення забезпеченості власними оборотними засобами, що свідчить про можливі фінансові труднощі.

В цілому, аналіз платоспроможності демонструє позитивні фінансові тенденції у більшості українських ІТ-компаній, зменшення їх залежності від позикового фінансування та покращення здатності самостійно підтримувати свою операційну діяльність за рахунок власного капіталу.

Для підвищення вартості ІТ-компаній варто продовжувати знижувати залежність від позикових коштів і підвищувати частку власного капіталу. Оптимізація управління оборотними засобами та покращення фінансового планування допоможуть підвищити ефективність використання ресурсів.

Наступний вид аналізу – аналіз ділової активності. Ділова активність охоплює всі зусилля, спрямовані на просування компанії на ринках продукції, праці та капіталу. Ділова активність компанії визначається якістю управлінських рішень, ефективністю використання наявних ресурсів і комерційних можливостей, а також результативністю вкладених зусиль. Проведемо аналіз ділової активності (табл. 6):

Усі компанії демонструють зниження коефіцієнта оборотності активів у 2023 році, що свідчить про зниження ефективності використання ресурсів. Основними причинами цього є внутрішні проблеми управління активами та макроекономічні виклики. Це свідчить про зниження ефективності використання активів і труднощі в оптимізації ресурсів, що пов'язано з макроекономічними умовами та внутрішніми проблемами управління активами. Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості також знизився,

що свідчить про проблеми з отриманням платежів від клієнтів, що може негативно вплинути на ліквідність компаній. Найбільш суттєві труднощі спостерігалися у GlobalLogic Ukraine, де цей показник впав майже втричі. Також, спостерігалось збільшення строків погашення дебіторської заборгованості.

**Таблиця 6. Аналіз ділової активності ІТ-компаній України
за 2021-2023 рр.**

Назва компанії	Показник	2021	2022	2023	Абсолютне відхилення, 2021-2022	Абсолютне відхилення, 2022-2023
EPAM Systems	Коефіцієнт оборотності активів	2,01	2,26	1,16	0,25	-1,11
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	3,66	3,69	1,64	0,03	-2,05
	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	98,39	97,58	219,72	-0,81	122,13
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	10,71	15,40	13,23	4,69	-2,17
	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	33,62	23,38	27,21	-10,24	3,83
	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,97	5,59	3,92	1,62	-1,67
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	2,58	2,72	1,29	0,14	-1,44
GlobalLogic Ukraine	Коефіцієнт оборотності активів	3,31	3,93	2,71	0,62	-1,22
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	5,00	5,06	3,27	0,06	-1,79
	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	72,00	71,12	110,06	-0,88	38,94
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	103,09	122,66	39,00	19,57	-83,66
	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	3,49	2,93	9,23	-0,56	6,30
	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	3,88	5,72	5,51	1,84	-0,21
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	3,87	4,49	3,19	0,63	-1,31
Luxoft	Коефіцієнт оборотності активів	18,69	17,60	9,39	-1,09	-8,21
	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	19,62	18,34	9,65	-1,28	-8,70
	Строк погашення дебіторської заборгованості (днів)	18,35	19,63	37,32	1,28	17,69
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	85,39	124,56	121,56	39,17	-3,00
	Строк погашення кредиторської заборгованості (днів)	4,22	2,89	2,96	-1,33	0,07
	Коефіцієнт оборотності основних засобів (фондовіддача)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	23,66	19,83	9,87	-3,83	-9,96

Джерело: розраховано та складено автором на основі [15-17]

Зниження оборотності кредиторської заборгованості вказує на затримки з виплатами постачальникам, що може бути ознакою зниження ліквідності або

стратегії управління грошовими потоками. Зокрема, спостерігалось збільшення строків погашення кредиторської заборгованості. Це може бути свідомою стратегією управління грошовими потоками, але також може сигналізувати про зниження ліквідності та здатності виконувати зобов'язання вчасно.

Коефіцієнт оборотності основних засобів показав зменшення, що вказує на зниження ефективності використання активів для отримання доходів, особливо у EPAM Systems.

У більшості компаній у 2023 році відбулося зниження коефіцієнту оборотності основних засобів, що свідчить про зменшення ефективності використання основних засобів. Найбільше зниження спостерігалось в EPAM Systems, тоді як у Luxoft він залишився стабільним. Коефіцієнт оборотності власного капіталу також знизився у всіх компаній, що вказує на менш ефективне використання власного капіталу для отримання прибутку, з найбільшим падінням у Luxoft, де показник зменшився більш ніж удвічі.

Для підвищення вартості компанії важливо оптимізувати суму активів. Для цього можна продати частину незавантажених необоротних активів (якщо збільшення їх завантаженої не планується) та вжити заходів для зниження дебіторської заборгованості та оптимізації кредиторської політики. Окрім цього, важливо поліпшити управління власним капіталом, зокрема, інвестуючи в більш прибуткові активи або проекти, що підвищить рентабельність і зменшить залежність від зовнішніх джерел фінансування.

Загальні тенденції вказують на те, що ІТ-компанії України стикаються з певними викликами, що впливають на їх фінансову та операційну діяльність, особливо у контексті макроекономічних умов. Зокрема, продовження військової агресії проти України може спричинити тимчасову нестачу робочої сили, необхідної для здійснення щоденної операційної діяльності компаній. ІТ-компанії намагаються вживати всі необхідні заходи для зменшення вищезазначених ризиків, підтримки фінансової стійкості та зростання вартості бізнесу. Однак, непередбачуваний перебіг війни свідчить про існування

суттєвої невизначеності щодо здатності ІТ-компаній продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Аналіз сучасного фінансового стану ІТ-компаній України за 2021-2023 роки свідчить про значний вплив макроекономічних і політичних чинників, зокрема війни в Україні, на їх фінансову стійкість. Попри складні умови, ІТ-індустрія продовжує відігравати ключову роль в експорті та економіці країни в цілому, демонструючи зростання в окремих сегментах, особливо в галузі аутсорсингу ІТ-послуг.

Основні фінансові показники, такі як рентабельність, ліквідність та ділова активність компаній, показали тенденцію до зниження у 2023 році. Це свідчить про зменшення ефективності використання активів та капіталу, що пов'язано зі зменшенням обсягів експорту ІТ-послуг та загальними економічними труднощами. Проте, компанії продовжують утримувати достатні рівні ліквідності для покриття короткострокових зобов'язань.

Для подальшого підвищення фінансової стійкості та вартості ІТ-компаній в Україні необхідно оптимізувати управління активами та зобов'язаннями, а також впроваджувати інноваційні рішення. Особливо важливим є активне використання цифрових технологій для підвищення конкурентоспроможності компаній на світовому ринку, збереження лідерських позицій у сфері ІТ-аутсорсингу та максимізації їх вартості.

Література

1. Чижов В.А., Проблеми та перспективи управління ІТ-компаніями в умовах соціально-економічної кризи України. *Економічна та держава*. 2016. № 9. С. 68–71. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2016/15.pdf (дата звернення: 18.09.2024).
2. Вікулова А.О., Савчук, В.В. Перспективи розвитку ринку ІТ-послуг в Україні. *Економіка та управління національним господарством*. 2020. № 51. С.

27-32. URL: http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/6.pdf (дата звернення: 18.09.2024).

3. UNIT. City. Tech Ecosystem Guide to Ukraine. 2019. URL: https://data.unit.city/tech-guide/Tech_Ecosystem_Guide_To_Ukraine_En-1.1.pdf (дата звернення: 18.09.2024).

4. Асоціація "IT Ukraine". Експорт українського IT за 2019 рік зріс на 30%. 2020. URL: <https://itukraine.org.ua/eksport-ukrayinskogo-it-za-2019-rik-zris-na-30/> (дата звернення: 18.09.2024).

5. Асоціація "IT Ukraine". Результати національного дослідження IT-індустрії. 2022. URL: <https://itukraine.org.ua/rezultati-natsionalnogo-doslidzhennya-it-industriyi/> (дата звернення: 18.09.2024).

6. Національний банк України. Річний звіт 2022. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf?v=9 (дата звернення: 19.09.2024).

7. Товариство с обмеженою відповідальністю «Сіклум». Фінансова звітність станом на та за рік, що закінчився 31 грудня 2023. URL: https://ciklum.com.ua/Ciklum_Ukraine_FS_2023.pdf (дата звернення: 01.09.2024).

8. Колодійчук А.В., Важинський Ф.А. Огляд конкурентного середовища українського інформаційно-комунікаційно-технологічного ринку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2023. № 9. С. 49-69. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1873847> (дата звернення: 19.09.2024).

9. Українське IT в цифрах: скільки заробили, скільки принесли в бюджет, завдяки чому зростали IT-компанії. 2023. URL: <https://speka.media/ukrayinske-it-u-cifrax-skilki-zarobili-skilki-prinesli-u-byudzet-zavdyaki-comu-zrostali-it-kompaniyi-93jy2v> (дата звернення: 19.09.2024).

10. Офіс ефективного регулювання BRDO. Огляд ТОП-30 українських IT-компаній. 2024. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/Zvit-IT-6.pdf> (дата звернення: 19.09.2024).

11. 100 найприбутковіших IT-України. 2023. URL: <https://speka.media/100-naipributkovisix-it-kompanii-ukrayini-98grkr> (дата звернення: 19.09.2024).

12. Intellias виріс, Infopulse, GlobalLogic та Ciklum просіли. З яким ви торгом найбільші IT-компанії закінчили кризовий 2023 рік. 2024. URL: <https://forbes.ua/news/intellias-viris-infopulse-globallogic-ta-ciklum-prosili-z-yakim-vitorgom-naybilshi-it-kompanii-zakinchili-krizoviy-2023-rik-08032024-19734> (дата звернення: 20.09.2024).

13. The power of Ukrainian IT, research for 2023. 2024. URL: https://itukraine.org.ua/files/ITU_GT.pdf (дата звернення: 20.09.2024).

14. Виторг EPAM Systems, GlobalLogic, Intellias просів. Як закінчили перше півріччя українські підрозділи великих IT-компаній. 2024. URL: <https://forbes.ua/news/vitorg-epam-systems-globallogic-intellias-prosiv-yak-zakinchili-pershe-pivrichchya-ukrainski-pidrozdili-velikikh-it-kompaniy-19082024-23094> (дата звернення: 20.09.2024).

15. Товариство с обмеженою відповідальністю «ЕПАМ Системз». Фінансова звітність Епам Systems, 2021-2023. URL: <https://careers.epam.ua/epam-systems-financial-statement> (дата звернення: 01.09.2024).

16. Товариство с обмеженою відповідальністю «ГлобалЛоджик Україна». Фінансова звітність Globallogic Ukraine, 2021-2023. URL: <https://www.globallogic.com/ua/financial-statements/> (дата звернення: 01.09.2024).

17. Товариство с обмеженою відповідальністю «Люксофт Солюшнс». Фінансова звітність Luxoft Solutions, 2021-2023. URL: <http://luxoft-solutions.ua/fin.net/documents/finance> (дата звернення: 01.09.2024).

References

1. Chyzhov, V. (2016), "Problems and Perspective of IT Companies Management in Social and Economic Crisis", *Ekonomichna ta derzhava.*, vol. 9, pp. 68–71, available at: http://www.economy.in.ua/pdf/9_2016/15.pdf (Accessed: 18 September 2024).

2. Vikulova, A. and Savchuk, V. (2020), “The perspectives of the IT services market development in Ukraine”, *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, vol. 51, pp. 27-32, available at: http://bses.in.ua/journals/2020/51_2020/6.pdf (Accessed: 18 September 2024).

3. UNIT. City (2019), “Tech Ecosystem Guide to Ukraine”, available at: https://data.unit.city/tech-guide/Tech_Ecosystem_Guide_To_Ukraine_En-1.1.pdf (Accessed: 18 September 2024).

4. IT Ukraine Association (2020), “Export of the Ukrainian IT grew by 30% in 2019”, available at: <https://itukraine.org.ua/eksport-ukrayinskogo-it-za-2019-rik-zris-na-30/> (Accessed: 18 September 2024).

5. IT Ukraine Association (2022), “Results of the national study of the IT industry”, available at: <https://itukraine.org.ua/rezultati-natsionalnogo-doslidzhennya-it-industriyi/> (Accessed: 18 September 2024).

6. National Bank of Ukraine (2022), “Annual Report 2022”, available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2022.pdf?v=9 (Accessed: 19 September 2024).

7. Limited liability company «Ciklum» (2024), “Financial Statements as of and for the Year Ended December 31, 2023”, available at: https://ciklum.com.ua/Ciklum_Ukraine_FS_2023.pdf (Accessed: 01 September 2024).

8. Kolodiichuk, A. and Vazhynskyy, F. (2023), “Overview of the competitive environment of the ukrainian information, communication and technology market”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 9, pp. 49-69, available at: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1873847> (Accessed: 19 September 2024).

9. Speka Media (2023), “Ukrainian IT in Numbers: How Much They Earned, How Much They Contributed to the Budget, and What Drove the Growth of IT Companies”, available at: <https://speka.media/ukrayinske-it-u-cifrax-skilki-zarobili-skilki-prinesli-u-byudzet-zavdyaki-comu-zrostali-it-kompaniyi-93jy2v> (Accessed: 19 September 2024).

10. Office of Effective Regulation BRDO (2024), “Overview of the TOP-30 Ukrainian IT Companies”, available at: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2023/06/Zvit-IT-6.pdf> (Accessed: 19 September 2024).

11. Speka Media (2023), “Top 100 most profitable IT companies in Ukraine”, available at: <https://speka.media/100-naipributkovisix-it-kompanii-ukrayini-98grkp> (Accessed: 19 September 2024).

12. Forbes Ukraine (2024), “Intellias grew, Infopulse, GlobalLogic, and Ciklum declined. How the Largest IT companies finished the crisis year of 2023 in terms of revenue”, available at: <https://forbes.ua/news/intellias-viris-infopulse-globallogic-ta-ciklum-prosili-z-yakim-vitorgom-naybilshi-it-kompanii-zakinchili-krizoviy-2023-rik-08032024-19734> (Accessed: 20 September 2024).

13. Digital Tiger (2024), “The power of Ukrainian IT, research for 2023”, available at: https://itukraine.org.ua/files/ITU_GT.pdf (Accessed: 20 September 2024).

14. Forbes Ukraine (2024), “Revenue of EPAM Systems, GlobalLogic, and Intellias declined. How the Ukrainian divisions of major IT companies ended the first half of the year”, available at: <https://forbes.ua/news/vitorg-epam-systems-globallogic-intellias-prosiv-yak-zakinchili-pershe-pivrichchya-ukrainski-pidrozdili-velikikh-it-kompaniy-19082024-23094> (Accessed: 20 September 2024).

15. Limited liability company Epam Systems (2024), “Financial statements of Epam Systems 2021-2023”, available at: <https://careers.epam.ua/epam-systems-financial-statement> (Accessed: 01 September 2024).

16. Limited liability company Globallogic Ukraine (2024), “Financial statements of Globallogic Ukraine 2021-2023”, available at: <https://www.globallogic.com/ua/financial-statements/> (Accessed: 01 September 2024).

17. Limited liability company Luxoft Solutions (2024), “Financial statements of Luxoft Solutions 2021-2023”, available at: <http://luxoft-solutions.ua/fin.net/documents/finance> (Accessed: 19 September 2024).

Стаття надійшла до редакції 14.10.2024 р.